

съобщение съм насочил вниманието си към селищата от Златишка каза - една от най-големите в състава на Софийския санджак. В различни периоди на Възраждането в обхвата ѝ влизат от 18 до повече от 36 селища, разположени в Подбалканието и от двете страни на Стара планина и Средна гора¹. По различни причини, при извършваните в империята териториално-административни промени, най-вече при създаването на каза Орхание с реформата от 1865-1866 г.², някои от селищата, числящи се към Златишка каза, отпадат, а се присъединяват други. Тези обективни обстоятелства не позволяват да се състави обобщена картина на публикациите във възрожденската преса, които се отнасят до изследваната административна единица. От наличните данни не е възможно да се проследи докога повечето от отпадналите селища влизат в състава ѝ. Затова при проучването на известията, свързани с района, съм приел като условие да се имат предвид само онези, в които се говори за лица или селища, попадащи в състава на каза Златица от котловината между Стара планина и Средна гора, ограничена от възвишенията „Гълъбец“ и „Козница“. Става въпрос за 18 населени места, за които със сигурност се знае, че спадат към административното управление на Златишка каза.

За времето от най-ранната публикация - сведение за обири и убийства в Златишко през 1852 г. в „Цариградски вестник“³, до отпечатаните в края на възрожденската епоха демографски данни за казата във в. „Българин“⁴, са намерили място в пресата и другата периодика общо 105 информации, свързани с района. Най-много - 35, са в официоза в. „Дунав“.

В тематично отношение те могат да се разделят на няколко групи: исторически сведения за селища от района; информации за разбойнически нападения, грабежи, насилия и убийства на българи; публикации за поминъка и експлоатацията на населението от господстващата народност; демографски и териториално-административни промени в Златишко; икономическото състояние на местните занаятчии и търговци, както и за развитие на различни производства и работа по държавни обекти; спазване на християнските ритуали и отношение към духовните институции в отделните селища; просветата и културата в региона; национално-освободителни прояви и борби на българите от казата; интересни случки и любопитни факти от живота на местните жители. Прави впечатление, че те напълно се покриват с насоките на историческото развитие на българския народ.

По време най-голям е броят на известията във възрожденската периодика за Златишко за 1876 година - 15. Закономерно, предвид революционната обстановка в Средногорието, всички те се отнасят до избухването на Априлското въстание, движението на войски за потушаването на бунта, както и за насилията и грабежи-